

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїсти
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Правові засади запобігання корупції»
вибіркових компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти

262 Правоохоронна діяльність (Правоохоронна діяльність)

за темою № 3 – «Суб'єкти у сфері протидії корупції в Україні».

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 20 грудня 2023 року № 12

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 14 грудня 2023 року № 13

Розробники:

1. Професор кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, доктор юридичних наук, професор Синявська Олена Юхимівна

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки навчально-наукового інституту права Сумського державного університету, к.ю.н., доцент Ільченко О.В.
2. Професор кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування, к.ю.н., доцент Іванцов В. О.

План лекції:

1. Суб'єкти із загальними повноваженнями у сфері протидії корупції.
2. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції.
3. Національне агентство з питань запобігання корупції.
4. Національне антикорупційне бюро України.
5. Суб'єкти з повноваженнями учасника антикорупційних заходів.
6. Суди як суб'єкти протидії корупції.

Література

Основна

Нормативно-правові акти

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про Вищий антикорупційний суд : Закон України від 07 червня 2018 р. № 2447-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>
4. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
5. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
7. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 № 2322-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>.
8. Про затвердження Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків : рішення НАЗК від 17 червня 2016 р. № 2 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0987-16#Text>
9. Про затвердження правил етичної поведінки поліцейських : наказ МВС України від 9 листопада 2016 р. № 1179 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>

10. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

11. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.

12. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 58-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

13. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

14. Про службу в органах місцевого самоврядування: закон України від 07.07.2001 № 2493-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.

15. Четвертий раунд оцінювання. Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів, та прокурорів [Електронний ресурс] : Звіт за результатами оцінки Україна, ухваленого на 76-му пленарному засіданні GRECO (Стразбург, 19-23 червня 2017 року) // Офіційний сайт Національного агентства в з питань запобігання корупції. URL: <https://rm.coe.int/grecoeval4rep-2016-9-p3-76-greco-19-23-2017-/1680737206>

Основна література

16. Настюк В. Я., Синявська О. Ю., Мартиновський В. В., Іванцов В. О. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення: підручник / за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків: Право, 2019. 512 с.

17. Пархоменко-Куцевіл О. І. Формування та розвиток сучасних антикорупційних органів державної влади як основа запобігання та подолання корупції: теоретико-методологічний аналіз: монографія. Київ: Вид. дім. «Персонал», 2019. 308 с.

Додаткова література

18. Пчелін В. Б. Органи Національної поліції як суб'єкт запобігання та протидії корупції в Україні. *Право і безпека*. 2019. № 1(72). С. 72–77.

19. Синявська О. Ю. Щодо необхідності удосконалення нормативно-правового забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні // Права людини в Україні: минуле, сьогодення, майбутнє: тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 10 груд. 2020 р.). Харків: НДІ ППІСН, 2020. 196 с. – С. 120-124. https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201210/issue/view/ndippsn_20201210/ndippsn_20201210

20. Синявська О. Ю. До питання закріплення принципів запобігання та протидії корупції в законодавстві України // Актуальні питання діяльності

суб'єктів господарювання в умовах пандемії COVID-19 : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 26 лют. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 348с. – С.150-153.

21. Яковенко С. Б. Сутність корупції та її класифікація. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2017. № 1 (57). С. 109–114.

22. Syniavska O. Y., Ivantsov V. O. Persons authorized to perform state or local self-government functions: categorical and species characteristics as basis for determining boundaries of the subject dissemination of the norms anti-corruption legislation // Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph. Riga : Izdevniecība “Baltija Publishing”, 2019. Volume 2. P. 109-128.

Текст лекції

1. Суб'єкти із загальними повноваженнями у сфері протидії корупції.

Для забезпечення дієвості та ефективності політики держави по боротьбі із корупцією, важливим є чітке визначення суб'єктів у сфері протидії корупції та їх повноважень.

Суб'єктів у сфері протидії корупції відповідно до їх повноважень можна поділити на: **суб'єктів із загальними повноваженнями**, до яких відносяться Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Генеральний прокурор України в частині реалізації свого конституційного статусу; **спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції** – органи прокуратури, Національної поліції України, Національне антикорупційне бюро України; Національне агентство з питань запобігання корупції; а також **суб'єктів з повноваженнями учасника антикорупційних заходів**, до яких відносяться, зокрема, державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їхні посадові та службові особи, об'єднання громадян та інші.

Суб'єкти із загальними повноваженнями у сфері протидії корупції.

Суб'єктами із загальними повноваженнями у сфері протидії корупції є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Генеральний прокурор України в частині реалізації свого конституційного статусу.

Президент України – у межах своїх повноважень затверджує загальнонаціональні програми, концепції тощо. При Президенті України працює Громадська Рада з питань запобігання корупції. Він має право делегувати представників в конкурсні комісії по виборах членів Національного агентства з питань запобігання корупції, а також створює Національне антикорупційне бюро.

Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні приймає закони та затверджує витрати в межах Державного бюджету на утримання антикорупційних органів, має також інші повноваження, зокрема, делегує членів в конкурсні комісії по відборі кандидатів на зайняття адміністративних посад в спеціалізованій антикорупційній прокуратурі, а також до конкурсної комісії по виборам голови Національного антикорупційного бюро України.

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Прикладом діяльності Кабінету Міністрів України як суб'єкта у сфері протидії корупції є встановлення та зміна структурних підрозділів органів виконавчої влади, зокрема й підрозділів, діяльність яких спрямована на запобігання і протидію корупції.

2. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції.

Заходи щодо виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень безпосередньо вживають у межах своєї компетенції спеціально уповноважені суб'єкти.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції – ***органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.***

Для Національного антикорупційного бюро, Національного агентства з питань запобігання корупції, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури діяльність у сфері боротьби і запобігання корупції є основною функцією. Для органів прокуратури (поза Спеціальною антикорупційною прокуратурою) та підрозділів Національної поліції України така діяльність здійснюється у процесі виконання ними загальних функцій. Розглянемо повноваження кожного із зазначених спеціально уповноваженого суб'єктів у сфері протидії корупції.

До спеціальних уповноважених органів протидії корупції відноситься **прокуратура**. Прокурори подають до суду заяви про скасування нормативно-правових актів, рішень, виданих (прийнятих) внаслідок вчинення корупційного правопорушення; здійснюють у межах своїх повноважень (на стадії досудового слідства) співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції з іноземними державами, міжнародними організаціями, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції, надають міжнародну правову допомогу та здійснюють інші види міжнародного співробітництва у справах про корупційні правопорушення.

Відповідно до Закону України «Про прокуратуру» (стаття 7) систему прокуратури України становлять:

Офіс Генерального прокурора;
обласні прокуратури;

окружні прокуратури;

Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

Саме на Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру покладаються функції: 1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України; 2) підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях; 3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, а також представництво у межах своєї компетенції інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. У межах реалізації своїх функцій Спеціалізована антикорупційна прокуратура здійснює міжнародне співробітництво.

Утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, визначення її структури і штату здійснюються Генеральним прокурором за погодженням з Директором Національного антикорупційного бюро України.

Призначення прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури здійснюється керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури за результатами відкритого конкурсу, який проводить конкурсна комісія у складі керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та визначених ним і Генеральним прокурором осіб. Склад комісії та порядок проведення нею відкритого конкурсу визначаються керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Спеціалізована антикорупційна прокуратура розташовується у службових приміщеннях Національного антикорупційного бюро України або у службових приміщеннях Офісу Генерального прокурора (обласної чи окружної прокуратури), які розташовані окремо від інших службових приміщень Офісу Генерального прокурора (обласної чи окружної прокуратури).

До загальної структури Спеціалізованої антикорупційної прокуратури входять центральний апарат і територіальні філії, які розташовуються в тих самих містах, в яких розташовані територіальні управління Національного антикорупційного бюро України.

Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури підпорядковується безпосередньо Генеральному прокурору.

Прокурорами вищого рівня для керівників управлінь, відділів та їх заступників, прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури є керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, його перший заступник та заступник, для заступника та першого заступника керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури - керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Генеральний прокурор, його перший заступник та заступники не мають права давати вказівки прокурорам Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та здійснювати інші дії, які прямо стосуються реалізації прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури їхніх повноважень.

Письмові накази адміністративного характеру, які стосуються організації діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, видаються за обов'язковим погодженням керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, його перший заступник і заступник в межах строку, на який їх було призначено, без їх згоди не можуть бути переведені до іншого підрозділу Офісу Генерального прокурора або до обласної чи окружної прокуратури.

Нагляд за досудовим розслідуванням корупційних кримінальних правопорушень у разі їх вчинення прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури здійснює прокурор, який визначається Генеральним прокурором із числа своїх заступників (крім керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури) або керівників департаментів Офісу Генерального прокурора.

Заступник Генерального прокурора - керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури:

1) представляє Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру у відносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями та іноземними органами влади;

2) організовує діяльність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

3) здійснює розподіл обов'язків між першим заступником та заступником керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

4) визначає після початку досудового розслідування прокурора, який здійснює повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні;

5) визначає групу прокурорів, які здійснюють повноваження прокурорів в особливо складному кримінальному провадженні, а також прокурора для керівництва такою групою;

6) приймає на роботу та звільняє з роботи працівників Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, які не є прокурорами;

7) {Дію пункту 7 частини восьмої статті 8⁻¹ зупинено до 1 вересня 2021 року - див. абзац четвертий пункту 2 розділу II Закону № 113-IX від 19.09.2019} в десятиденний строк з дня їх виникнення повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, про наявність вакантних або тимчасово вакантних посад у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі;

8) контролює ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення і узагальнення практики застосування законодавства та інформаційно-аналітичне забезпечення підлеглих прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій;

9) забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

10) виконує інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

Під час здійснення повноважень, пов'язаних з реалізацією функцій прокуратури, прокурори є незалежними, самостійно приймають рішення про порядок здійснення таких повноважень, керуючись при цьому положеннями закону, а також зобов'язані виконувати лише такі вказівки прокурора вищого рівня, що були надані з дотриманням вимог закону.

Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності, в тому числі у сфері протидії корупції. Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами. Порядок та інші форми координації затверджуються наказом Генерального прокурора.

Органи прокуратури згідно з міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та кримінальним процесуальним законодавством України здійснюють співробітництво з компетентними органами інших держав з питань проведення процесуальних дій при розслідуванні кримінальних правопорушень, видачі осіб, які їх вчинили, перейнятті кримінального провадження та з інших питань, передбачених такими договорами. У разі відсутності міжнародного договору України співробітництво у цій сфері здійснюється органами прокуратури України на підставі взаємних письмових гарантій (стаття 92).

Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України (стаття 1 Закону України «Про Національну поліцію України»).

Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Для виконання своїх повноважень поліція взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування, в тому числі і з питань протидії корупції. Тож до завдань поліції віднесено виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень при виконанні покладених на неї завдань щодо здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень. Також, поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, стосовно зареєстрованих кримінальних та адміністративних

корупційних правопорушень, осіб, які їх учинили, та результатів розгляду цих правопорушень у судах.

3. Національне агентство з питань запобігання корупції.

Національне агентство з питань запобігання корупції (далі - Національне агентство) є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

Національне агентство, у межах, визначених цим та іншими законами, є відповідальним перед Верховною Радою України і підконтрольним їй та підзвітний Кабінету Міністрів України.

Національне агентство утворюється Кабінетом Міністрів України відповідно до Конституції України, цього та інших законів України.

Питання діяльності Національного агентства у Кабінеті Міністрів України представляє Голова Національного агентства.

Правову основу діяльності Національного агентства становлять Конституція України, міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, цей та інші закони України, а також прийняті відповідно до них інші нормативно-правові акти.

Керівництво діяльністю Національного агентства здійснює його Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України в порядку, визначеному цим Законом. *Головою Національного агентства* може бути громадянин України, не молодший тридцяти п'яти років, який має вищу освіту, володіє державною мовою, є доброчесним і компетентним, здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки.

На посаду Голови Національного агентства, його заступника не може бути призначена особа, яка:

- 1) за рішенням суду визнана недієздатною або дієздатність якої обмежена;
- 2) має судимість за вчинення кримінального правопорушення, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку (крім реабілітованої особи);
- 3) притягалася на підставі обвинувального вироку, який набрав законної сили, до кримінальної відповідальності за вчинення корупційного злочину або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією;
- 4) позбавлена права відповідно до вироку суду, що набрав законної сили, займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або обіймати певні посади;
- 5) протягом двох років до подання заяви на участь у конкурсі на зайняття цієї посади входила до складу керівних органів політичної партії або перебувала у трудових чи інших договірних відносинах з політичною партією;

б) не подала відповідно до цього Закону декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік;

7) не пройшла спеціальну перевірку або не надала згоди на її проведення.

Голова Національного агентства призначається строком на чотири роки. Одна і та сама особа не може обіймати посаду Голови Національного агентства два строки підряд.

Повноваження Голови Національного агентства припиняються Кабінетом Міністрів України достроково у разі:

1) призначення чи обрання на іншу посаду за його згодою;

2) досягнення шістдесяти п'яти років;

3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я відповідно до висновку медичної комісії, що утворюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

4) набрання законної сили рішенням суду про визнання його недієздатним або обмеження його цивільної дієздатності, визнання безвісно відсутнім чи оголошення померлим;

5) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього;

6) припинення ним громадянства України або виїзду на постійне проживання за межі України;

7) подання заяви про звільнення з посади за власним бажанням, відставки;

8) його смерті;

9) наявності висновку комісії з проведення незалежної оцінки ефективності діяльності Національного агентства про неефективність такої діяльності;

10) набрання законної сили рішенням суду про визнання його активів або активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави.

Повноваження Голови Національного агентства припиняються у зв'язку із закінченням строку його повноважень.

Припинення повноважень Голови Національного агентства з будь-яких інших підстав забороняється.

Голова Національного агентства *може мати трьох заступників*, яких він призначає на посаду та звільняє з посади.

Порядок проведення конкурсного відбору та призначення Голови Національного агентства

Голова Національного агентства призначається відповідно до результатів відкритого конкурсного відбору.

Організацію та проведення конкурсного відбору здійснює Конкурсна комісія з відбору на посаду Голови Національного агентства (далі - Конкурсна комісія).

До складу Конкурсної комісії входять:

1) *три особи, визначені Кабінетом Міністрів України;*

2) три особи, визначені Кабінетом Міністрів України на підставі пропозицій донорів, які протягом останніх двох років до дня завершення строку повноважень Голови Національного агентства або до дня дострокового припинення його повноважень надавали Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики з питань залучення міжнародної технічної допомоги, визначає перелік таких донорів не пізніше ніж за три місяці до завершення строку повноважень Голови Національного агентства або протягом трьох робочих днів з дня дострокового припинення його повноважень (звільнення) у порядку, встановленому цим Законом.

Кожен такий донор може запропонувати Кабінету Міністрів України будь-яку кількість кандидатів до складу Конкурсної комісії або погодити пропозицію спільного списку кандидатів до складу Конкурсної комісії.

Рішення про визначення членів Конкурсної комісії приймається на відкритому засіданні Кабінету Міністрів України. Таке рішення повинно містити перелік визначених членів Конкурсної комісії, а також перелік кандидатів на заміну членів Конкурсної комісії у разі дострокового припинення їх повноважень (у кількості не менше двох кандидатів, у тому числі не менше одного кандидата, запропонованого донорами, які протягом останніх двох років до дня завершення строку повноважень Голови Національного агентства або до дня дострокового припинення його повноважень надавали Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції).

Членами Конкурсної комісії можуть бути особи, які мають бездоганну ділову репутацію, високі професійні та моральні якості, суспільний авторитет, а також досвід діяльності у сфері запобігання та/або протидії корупції. Не можуть бути членами Комісії особи, зазначені у пунктах 1-4 частини третьої статті 5 цього Закону, та особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідно до частини першої статті 3 цього Закону.

Конкурсна комісія формується не пізніше ніж за два місяці до завершення строку повноважень Голови Національного агентства або протягом 14 днів з дня дострокового припинення його повноважень (звільнення) у порядку, встановленому цим Законом.

Конкурсна комісія вважається повноважною в разі затвердження в її складі чотирьох осіб, три з яких визначені Кабінетом Міністрів України на підставі пропозицій донорів, які протягом останніх двох років до дня завершення строку повноважень Голови Національного агентства або до дня дострокового припинення його повноважень надавали Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції.

Строк повноважень члена Конкурсної комісії становить два роки з дня призначення.

Повноваження члена Конкурсної комісії припиняються достроково у разі:

- 1) подання особистої заяви про припинення повноважень члена Конкурсної комісії;
- 2) внесення Конкурсною комісією пропозиції про дострокове припинення повноважень її члена;
- 3) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього;
- 4) визнання його недієздатним або безвісно відсутнім;
- 5) виявлення невідповідності члена Конкурсної комісії вимогам, визначеним цією статтею;
- 6) його смерті.

Рішення про дострокове припинення повноважень члена Конкурсної комісії приймає Кабінет Міністрів України, який при цьому визначає члена Конкурсної комісії на заміну.

Рішення Конкурсної комісії вважається прийнятим, якщо за нього на засіданні проголосували чотири члени Конкурсної комісії, серед яких три члени з числа осіб, визначених на підставі пропозицій донорів, які протягом останніх двох років до дня завершення строку повноважень Голови Національного агентства або до дня дострокового припинення його повноважень надавали Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції.

Член Конкурсної комісії може брати участь у її засіданні дистанційно за допомогою засобів електронного зв'язку.

Засідання Конкурсної комісії відкриті для представників засобів масової інформації та журналістів. Секретаріат Кабінету Міністрів України забезпечує відео- та аудіофіксацію і трансляцію у режимі реального часу відповідних відео- та аудіоінформації із засідань Конкурсної комісії на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України.

Інформація про час та місце проведення засідання Конкурсної комісії оприлюднюється на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України не пізніше ніж за 48 годин до його початку.

Організаційно-технічне забезпечення діяльності Конкурсної комісії здійснює Секретаріат Кабінету Міністрів України.

Фінансування діяльності Конкурсної комісії та її членів, у тому числі секретаріату, що утворюється для допомоги в їх діяльності, може здійснюватися за рахунок залучення міжнародної технічної допомоги.

Конкурсна комісія:

- 1) визначає та оприлюднює регламент своєї роботи;
- 2) визначає та оприлюднює критерії та методику оцінки кандидатів на посаду Голови Національного агентства;
- 3) визначає умови та строки проведення конкурсу, розміщує відповідне оголошення в загальнодержавних друкованих засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України;
- 4) розглядає документи, подані особами для участі в конкурсі;
- 5) проводить оцінювання професійних знань та якостей кандидата, дослідження матеріалів про кандидата;

б) проводить на своєму засіданні співбесіду з відібраними кандидатами;

7) визначає шляхом відкритого голосування з числа кандидатів, які пройшли співбесіду, кандидата, який згідно з обґрунтованим рішенням Конкурсної комісії має найкращі професійний досвід, знання і якості для виконання службових обов'язків Голови Національного агентства, а також відповідає критеріям компетентності та доброчесності; вносить подання Кабінету Міністрів України про призначення кандидата на посаду Голови Національного агентства;

8) оприлюднює на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України інформацію про осіб, які подали заяви на участь у конкурсі, а також інформацію про кандидатів, відібраних для проходження співбесіди, та про кандидата, відібраного Конкурсною комісією для призначення на посаду Голови Національного агентства;

9) проводить повторний конкурс у разі відхилення всіх кандидатів у зв'язку з їх невідповідністю вимогам, встановленим щодо посади Голови Національного агентства.

Члени Конкурсної комісії мають право:

1) збирати, перевіряти та аналізувати інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, про кандидатів на посаду Голови Національного агентства;

2) мати безкоштовний доступ до реєстрів, баз даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи;

3) брати участь у засіданнях та інших заходах, що проводяться Конкурсною комісією;

4) звертатися до кандидатів на посаду Голови Національного агентства, а також будь-яких інших фізичних чи юридичних осіб із запитом про надання пояснень, документів чи інформації, необхідних для розгляду кандидатів на посаду Голови Національного агентства;

5) з метою збору, перевірки та аналізу інформації, у тому числі з обмеженим доступом, користуватися допомогою помічників.

Помічники зобов'язані забезпечувати захист і нерозголошення персональних даних, інформації з обмеженим доступом, що стала відома їм у зв'язку з виконанням відповідних обов'язків.

Члени Конкурсної комісії зобов'язані:

1) забезпечувати захист і нерозголошення персональних даних, інформації з обмеженим доступом, що стала відома Конкурсній комісії, її члену у зв'язку із здійсненням повноважень;

2) брати участь у роботі Конкурсної комісії особисто без делегування своїх повноважень іншим особам, у тому числі іншим членам Конкурсної комісії;

3) не використовувати в цілях інших, ніж для виконання своїх обов'язків як членів Конкурсної комісії, персональні дані та іншу інформацію, що стала їм відома у зв'язку з участю в роботі Конкурсної комісії;

4) відмовитися від участі у зборі інформації про кандидата на посаду Голови Національного агентства, розгляді питання про такого кандидата, якщо

член Конкурсної комісії перебуває чи перебував в особистих чи ділових стосунках із таким кандидатом та/або в разі наявності іншого конфлікту інтересів або обставин, що можуть вплинути на об'єктивність та безсторонність під час прийняття членом Конкурсної комісії рішення щодо кандидата на посаду Голови Національного агентства.

Особа, яка претендує на участь у конкурсі, подає у визначений в оголошенні строк такі документи:

1) заяву про участь у конкурсі з наданням згоди на проведення спеціальної перевірки відповідно до цього Закону та на обробку персональних даних відповідно до Закону України "Про захист персональних даних";

2) автобіографію, що містить: прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), число, місяць, рік і місце народження, громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), членство у політичних партіях, у тому числі в минулому, наявність трудових або будь-яких інших договірних відносин з політичною партією протягом двох років, що передують дню подання заяви (незалежно від тривалості таких відносин), контактний номер телефону та адресу електронної пошти, відомості про наявність чи відсутність судимості, накладення на особу адміністративного стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією;

3) мотиваційний лист, у якому особа викладає свої мотиви обрання на посаду Голови Національного агентства та своє бачення можливої майбутньої діяльності на цій посаді;

4) копію декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за рік, що передує року, в якому було оприлюднено оголошення про конкурс, та посилання на відповідну сторінку Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

5) інші документи, подання яких передбачене цим Законом для проведення спеціальної перевірки.

Відомості з поданих відповідно до цієї статті документів мають бути оприлюднені протягом трьох робочих днів після закінчення строку подання заяв на конкурс на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України, крім відомостей, які відповідно до цього Закону віднесені до інформації з обмеженим доступом, та відомостей про контактний номер телефону, адресу електронної пошти кандидата.

Повноваження Голови Національного агентства:

1) організовує та контролює роботу Національного агентства, несе персональну відповідальність за законність, прозорість та ефективність діяльності Національного агентства, звітує про роботу Національного агентства;

2) призначає на посади та звільняє з посад працівників Національного агентства;

3) присвоює службовцям Національного агентства ранги державних службовців, вживає заходів заохочення, а також притягає службовців Національного агентства до дисциплінарної відповідальності згідно з рішенням дисциплінарної комісії Національного агентства;

4) розподіляє обов'язки між заступниками Голови Національного агентства;

5) приймає в установленому порядку рішення про розподіл бюджетних коштів, розпорядником яких є Національне агентство;

6) затверджує штатний розпис та кошторис Національного агентства, положення про територіальні органи Національного агентства;

7) затверджує перспективні, поточні та оперативні плани роботи Національного агентства, визначає показники ефективності діяльності Національного агентства;

8) представляє Національне агентство у відносинах із судами, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями, а також органами іноземних держав, міжнародними та іноземними організаціями тощо;

9) вживає заходів із запобігання несанкціонованому доступу до інформації з обмеженим доступом, забезпечує додержання законодавства про доступ до публічної інформації, розпорядником якої є Національне агентство, та захист персональних даних, володільцем яких є Національне агентство;

10) видає у межах повноважень накази та доручення;

11) має право бути присутнім на засіданнях Верховної Ради України, її комітетів, постійних, тимчасових спеціальних та тимчасових слідчих комісій, а також брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях Кабінету Міністрів України, інших державних органів та органів місцевого самоврядування у разі розгляду питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією антикорупційної політики;

12) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів.

Заступники Голови Національного агентства здійснюють свої повноваження відповідно до розподілу обов'язків, затвердженого Головою Національного агентства, та у разі відсутності Голови виконують його обов'язки відповідно до наказу Голови Національного агентства.

Організаційне, інформаційно-довідкове та інше забезпечення діяльності Національного агентства здійснює його апарат. Положення про апарат Національного агентства і його структура, а також положення про самостійні структурні підрозділи апарату затверджуються Головою Національного агентства. Гранична чисельність працівників апарату Національного агентства затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Голови Національного агентства.

Керівник апарату та його заступники призначаються та звільняються Головою Національного агентства, інші працівники апарату (крім працівників, які виконують функції з обслуговування або займають посади патронатної служби) призначаються за результатами відкритого конкурсу, крім випадку переведення в

порядку, визначеному Законом України "Про державну службу". Положення про відкритий конкурс у Національному агентстві затверджується Головою Національного агентства.

Рішенням Голови Національного агентства можуть створюватися не більше шести територіальних органів Національного агентства, територія діяльності яких може не збігатися з адміністративно-територіальним поділом.

Керівники територіальних органів Національного агентства (у разі їх створення) призначаються та звільняються Головою Національного агентства.

Працівники апарату Національного агентства та його територіальних органів (у разі їх створення) регулярно, але *не рідше одного разу на два роки, проходять обов'язкове підвищення кваліфікації*.

Гарантії незалежності Національного агентства. Незалежність Національного агентства від впливу чи втручання у його діяльність гарантується:

- 1) спеціальним статусом Національного агентства;
- 2) особливим порядком відбору, призначення та припинення повноважень Голови Національного агентства;
- 3) особливим, встановленим законом порядком фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національного агентства;
- 4) належними умовами оплати праці Голови, заступників Голови Національного агентства та службовців апарату Національного агентства, визначеними цим та іншими законами;
- 5) прозорістю його діяльності;
- 6) в інший спосіб, визначений цим Законом.

Голова, заступник Голови Національного агентства та службовці апарату Національного агентства під час виконання покладених на них обов'язків є представниками влади, діють від імені держави і перебувають під її захистом. Використання Національного агентства в партійних, групових чи приватних інтересах не допускається. Діяльність політичних партій в Національному агентстві забороняється. Забороняється втручання державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, політичних партій, громадських об'єднань, інших осіб в діяльність Національного агентства з виконання покладених на нього обов'язків. Будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення тощо, спрямовані до Національного агентства чи його працівників, що стосуються повноважень Національного агентства, але не передбачені законодавством України, є неправомірними та не повинні виконуватися. У разі отримання такої вказівки, вимоги, доручення тощо працівник Національного агентства невідкладно інформує про це в письмовій формі Голову Національного агентства.

Повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення Голові, заступнику Голови Національного агентства може бути здійснено лише Генеральним прокурором (виконувачем обов'язків Генерального прокурора) або заступником Генерального прокурора - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. З клопотанням про відсторонення від посади

Голови або заступника Голови Національного агентства, який підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину, має право звернутися у встановленому законом порядку Генеральний прокурор, його заступник або керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Голова, заступник Голови Національного агентства, службовці апарату Національного агентства, їх близькі особи та їхнє майно перебувають під захистом держави. У разі надходження відповідної заяви від Голови, заступника Голови Національного агентства органи Національної поліції вживають необхідних заходів для забезпечення безпеки Голови, заступника Голови Національного агентства та їх близьких осіб, збереження їхнього майна. Посягання на життя і здоров'я Голови, заступника Голови Національного агентства, службовця апарату Національного агентства, їх близьких осіб, знищення чи пошкодження їхнього майна, погроза їм убивством, насильством чи пошкодженням майна тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом. Голова, заступник Голови Національного агентства мають право на забезпечення засобами захисту, які надаються їм органами Національної поліції.

До повноважень Національного агентства належать (ст.11):

- 1) проведення аналізу:
  - стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції;
  - статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції;
- 2) розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії;
- 3) підготовка та подання в установленому законом порядку до Кабінету Міністрів України проекту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики;
- 4) формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проектів нормативно-правових актів з цих питань;
- 5) організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;
- 6⁻¹) здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівняних до них осіб;
- 7) координація та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм;

7¹) здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій суб'єктів декларування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування;

8¹) здійснення у порядку та в межах, визначених законом, державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій, законним та цільовим використанням політичними партіями коштів, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності, своєчасністю подання звітів партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних та місцевих виборах, звітів про надходження та використання коштів фонду агітації щодо ініціативи проведення всеукраїнського референдуму, звітів про надходження та використання коштів фонду всеукраїнського референдуму, звітів про надходження та використання коштів фонду ініціативної групи, повнотою таких звітів, звіту зовнішнього незалежного фінансового аудиту діяльності партій, відповідністю їх оформлення встановленим вимогам, достовірністю включених до них відомостей;

8²) затвердження розподілу коштів, виділених з державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій, відповідно до закону;

9) забезпечення ведення Єдиного порталу повідомлень викривачів, Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

11) координація в межах компетенції, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;

12) погодження антикорупційних програм державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, розробка типової антикорупційної програми юридичної особи;

13) отримання та розгляд повідомлень, здійснення співпраці з викривачами, участь у забезпеченні їх правового та іншого захисту, перевірка дотримання законодавства з питань захисту викривачів, внесення приписів з вимогою про усунення порушень трудових (звільнення, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова у призначенні на вищу посаду, зменшення заробітної плати тощо) та інших прав викривачів і притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їхніх прав, у зв'язку з такими повідомленнями;

14) організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації з питань, пов'язаних із запобіганням корупції, працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, посадових осіб місцевого самоврядування (крім підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування);

15) надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання

функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, застосування інших положень цього Закону та прийнятих на його виконання нормативно-правових актів, захисту викривачів;

16) інформування громадськості про здійснювані Національним агентством заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції;

17) залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики;

18) координація виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпраця з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав та міжнародними організаціями в межах своєї компетенції;

19) обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями;

20) інші повноваження, визначені законом.

Національне агентство з метою виконання покладених на нього повноважень має такі права (ст.12):

1⁻¹) одержувати в установленому законом порядку за письмовими запитами від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

1⁻²) мати безпосередній автоматизований доступ до інформаційно-телекомунікаційних і довідкових систем, реєстрів, банків даних, у тому числі тих, що містять інформацію з обмеженим доступом, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, користуватися державними, у тому числі урядовими, засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами. Отримання інформації з Єдиного реєстру досудових розслідувань здійснюється у порядку та обсязі, визначених спільним наказом Національного агентства та Генерального прокурора.

Обробку такої інформації Національне агентство здійснює з дотриманням законодавства про захист персональних даних та забезпечення таємниці, що охороняється законом;

2⁻¹) отримувати інформацію з відкритих баз даних, реєстрів іноземних держав, у тому числі після внесення плати за отримання відповідної інформації, якщо така плата вимагається для доступу до інформації;

3) залучати у встановленому порядку до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань науковців, у тому числі на договірній основі, працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;

4) створювати комісії та робочі групи, організовувати конференції, семінари і наради з питань запобігання і протидії корупції;

5) приймати з питань, що належать до його компетенції, обов'язкові для виконання нормативно-правові акти;

5⁻¹) отримувати заяви фізичних та юридичних осіб про порушення вимог цього Закону, проводити за власною ініціативою перевірку можливих фактів порушення вимог цього Закону;

5⁻²) проводити перевірки організації роботи із запобігання і виявлення корупції в державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, юридичних особах публічного права та юридичних особах, зазначених у частині другій статті 62 цього Закону, зокрема щодо підготовки та виконання антикорупційних програм, функціонування внутрішніх і регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, захисту викривачів;

5⁻³) вносити приписи про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених цим Законом, захисту викривачів;

5⁻⁴) отримувати від осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань письмові пояснення з приводу обставин, що можуть свідчити про порушення правил етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених цим Законом, щодо достовірності відомостей, зазначених у деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

5⁻⁵) отримувати від осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, порівнянних до них осіб, працівників юридичних осіб публічного права та юридичних осіб, зазначених у частині другій статті 62 цього Закону, письмові пояснення з приводу обставин, що можуть свідчити про порушення вимог цього Закону щодо захисту викривачів;

5⁻⁶) звертатися до суду із позовами (заявами) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) з порушенням встановлених цим Законом вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;

5⁻⁷) у разі встановлення ним доказів того, що особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, набула необґрунтовані активи або що такі активи набула інша особа за її дорученням чи в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, - порушувати перед Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою або у визначених законом випадках - перед Офісом Генерального прокурора питання щодо звернення до суду з позовом про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;

11) затверджувати методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, проводити аналіз антикорупційних програм органів влади та надавати обов'язкові для розгляду пропозиції до таких програм;

11¹) ініціювати проведення службового розслідування, вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, надсилати до інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції матеріали, що свідчать про факти таких правопорушень;

11²) складати протоколи про адміністративні правопорушення, віднесені законом до компетенції Національного агентства, застосовувати передбачені законом заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення;

13) інші права, передбачені законом.

У випадках виявлення порушення вимог цього Закону щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб, захисту викривачів або іншого порушення цього Закону Національне агентство вносить керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації **припис** щодо усунення порушень законодавства, проведення службового розслідування, притягнення винної особи до встановленої законом відповідальності. Припис Національного агентства є обов'язковим для виконання. Про результати виконання припису Національного агентства посадова особа, якій його адресовано, інформує Національне агентство *упродовж десяти робочих днів з дня одержання припису*.

Припис не вноситься у разі виявлення порушення вимог цього Закону щодо етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності судді, судді Конституційного Суду України. Про виявлення таких порушень Національне агентство інформує відповідно Вищу раду правосуддя або Конституційний Суд України. Вища рада правосуддя, Конституційний Суд України відповідно до наданих законом повноважень вирішують питання про притягнення судді, судді Конституційного Суду України до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку. Припис Національного агентства не вноситься з питань, які безпосередньо стосуються здійснення суддею правосуддя, а також здійснення суддею Конституційного Суду України конституційного провадження.

У разі виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, уповноважені особи Національного агентства складають **протокол** про таке правопорушення, який направляється до суду в порядку, визначеному Національним агентством. У разі виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, вчиненого суддею, суддею Конституційного Суду України, протокол про таке правопорушення складає Голова Національного агентства або його заступник та направляє його до суду у

визначеному законом порядку, а також інформує про це відповідно Вищу раду правосуддя або Голову Конституційного Суду України.

У разі виявлення ознак іншого корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення Національне агентство затверджує обґрунтований **висновок** та надсилає його іншим спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції. У разі виявлення ознак іншого корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, вчиненого суддею, суддею Конституційного Суду України, обґрунтований висновок затверджує Голова Національного агентства або його заступник та надсилає його іншим спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, а також інформує про факт затвердження такого висновку відповідно Вищу раду правосуддя або Голову Конституційного Суду України. Висновок Національного агентства є обов'язковим для розгляду, про результати якого воно повідомляється *не пізніше п'яти днів після отримання повідомлення про вчинене правопорушення*.

Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи зобов'язані надавати запитувані Національним агентством документи чи інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, протягом десяти робочих днів з дня одержання запиту, а в разі направлення запиту для забезпечення проведення спеціальної перевірки - протягом трьох днів.

Уповноваженими особами Національного агентства є Голова, заступник Голови Національного агентства, а також інші посадові особи, уповноважені Головою Національного агентства. Уповноважені особи Національного агентства мають право:

безперешкодно входити до приміщень державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права та юридичних осіб, зазначених у частині другій статті 62 цього Закону, за службовим посвідченням та мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

вимагати необхідні документи та іншу інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, у зв'язку з реалізацією своїх повноважень;

отримувати в межах своєї компетенції письмові пояснення від посадових осіб та службових осіб державних органів, органів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та їх посадових осіб, громадян та їх об'єднань;

відповідно до розподілу обов'язків складати протоколи про адміністративні правопорушення у справах, що належать до компетенції Національного агентства;

представляти Національне агентство в судах у порядку, встановленому законом;

проводити перевірки з питань, які цим Законом віднесено до повноважень Національного агентства. Розподіл обов'язків з проведення перевірок між

уповноваженими особами Національного агентства здійснюється автоматизовано відповідно до порядку, визначеного Головою Національного агентства.

Без згоди Національного агентства його уповноважені особи не можуть входити до складу комісій, комітетів та інших органів, що формуються органами державної влади, органами місцевого самоврядування.

З метою організації та здійснення заходів із запобігання та виявлення корупції, передбачених законом, утворюються (визначаються) уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції. Уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції утворюються (визначаються) в:

Офісі Президента України, Апараті Верховної Ради України, Секретаріаті Кабінету Міністрів України, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

апаратах Ради національної безпеки і оборони України, Рахункової палати, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, Конституційного Суду України, Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; секретаріатах Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

апаратах та територіальних органах міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України (крім Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства);

апараті Ради міністрів Автономної Республіки Крим, апаратах органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим;

обласних, Київській та Севастопольській міських, районних, районних у місті Києві державних адміністраціях;

апаратах Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських рад, Севастопольської міської ради, секретаріаті Київської міської ради;

на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління державного органу (крім юридичних осіб, у яких відповідно до цього Закону затверджуються антикорупційні програми);

у державних цільових фондах.

Основними завданнями уповноважених підрозділів (уповноваженої особи)

є:

1) розроблення, організація та контроль за проведенням заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

2) організація роботи з оцінки корупційних ризиків у діяльності відповідного органу, підготовки заходів щодо їх усунення, внесення керівнику такого органу відповідних пропозицій;

3) надання методичної та консультаційної допомоги з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції;

4) здійснення заходів з виявлення конфлікту інтересів, сприяння його врегулюванню, інформування керівника відповідного органу та Національного агентства про виявлення конфлікту інтересів та заходи, вжиті для його врегулювання;

5) перевірка факту подання суб'єктами декларування декларацій та повідомлення Національного агентства про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному відповідно до цього Закону порядку;

6) здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, у тому числі розгляд повідомлень про порушення вимог цього Закону, у тому числі на підвідомчих підприємствах, в установах та організаціях;

7) забезпечення захисту працівників, які повідомили про порушення вимог цього Закону, від застосування негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця відповідно до законодавства щодо захисту викривачів;

8) інформування керівника відповідного органу, Національного агентства або інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції про факти порушення законодавства у сфері запобігання і протидії корупції.

Керівник уповноваженого підрозділу (уповноважена особа) підзвітний і підконтрольний керівнику відповідного державного органу або органу місцевого самоврядування. Керівник відповідного державного органу або органу місцевого самоврядування забезпечує гарантії незалежності уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) від впливу чи втручання у його роботу.

Національне агентство готує щорічні звіти про свою діяльність. Звіт Національного агентства надається для висновку Громадській раді при Національному агентстві, яка розглядає звіт протягом двох тижнів з дня надання. Національне агентство оприлюднює щорічний звіт не пізніше 15 квітня на своєму офіційному веб-сайті разом із висновком Громадської ради (у разі затвердження висновку у встановлений строк).

4. Національне антикорупційне бюро України.

Національне антикорупційне бюро України (далі - Національне бюро) є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Завданням Національного бюро є протидія корупційним та іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції.

Національне бюро утворюється і здійснює свою діяльність відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України».

Національне бюро є юридичною особою публічного права, складається з центрального і територіального управлінь. Керівництво діяльністю Національного бюро здійснює його Директор, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України в порядку, визначеному Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України».

Директором Національного бюро може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше десяти років, досвід роботи на керівних посадах в державних органах, установах, організаціях, у тому числі за кордоном, або в міжнародних організаціях не менше п'яти років, володіє державною мовою та здатний за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки.

Для забезпечення виконання завдань Національного бюро його Директор утворює своїм рішенням не більше *семи територіальних управлінь* Національного бюро, юрисдикція яких охоплює визначені в рішенні області України, Автономну Республіку Крим, міста Київ та Севастополь. Директор Національного бюро, у випадку обґрунтованої необхідності, може утворювати своїм рішенням додаткові територіальні управління Національного бюро у межах області чи Автономної Республіки Крим.

До *структури* управлінь Національного бюро можуть входити підрозділи детективів, що здійснюють оперативно-розшукові та слідчі дії, інформаційно-аналітичні, оперативно-технічні підрозділи, підрозділи, що здійснюють виявлення майна, яке може бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації, підрозділи швидкого реагування, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства та забезпечення безпеки працівників, представництва інтересів в іноземних юрисдикційних органах, експертні, фінансові, кадрові та інші підрозділи.

Директор Національного бюро може створювати своїм рішенням комісії у складі працівників Національного бюро, прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, службових осіб інших державних органів, органів місцевого самоврядування, представників громадських об'єднань. Такі комісії вивчають питання щодо порушення прав осіб, які співпрацюють з Національним бюро, та виносять рекомендації щодо усунення зазначених порушень. Рекомендації таких комісій є обов'язковими для розгляду державними органами, органами місцевого самоврядування.

Згідно з Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» *гранична чисельність* центрального та територіальних управлінь Національного бюро становить 700 осіб, у тому числі не більше 500 осіб начальницького складу.

Обов'язки Національного бюро (ст.16):

1) здійснює оперативно-розшукові заходи з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до

його підслідності, а також в оперативно-розшукових справах, витребуваних від інших правоохоронних органів;

2) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, а також проводить досудове розслідування інших кримінальних правопорушень у випадках, визначених законом;

3) вживає заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушеннях, віднесених до підслідності Національного бюро, здійснює діяльність щодо зберігання коштів та іншого майна, на яке накладено арешт;

4) взаємодіє з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами для виконання своїх обов'язків;

5) здійснює інформаційно-аналітичну роботу з метою виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного бюро;

6) забезпечує особисту безпеку працівників Національного бюро та інших визначених законом осіб, захист від протиправних посягань на осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, у підслідних йому кримінальних правопорушеннях;

7) забезпечує на умовах конфіденційності та добровільності співпрацю з особами, які повідомляють про корупційні правопорушення;

8) звітує про свою діяльність у порядку, визначеному цим Законом, та інформує суспільство про результати своєї роботи;

9) здійснює міжнародне співробітництво у межах своєї компетенції відповідно до законодавства України та міжнародних договорів України;

10) вживає заходів щодо виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості, надсилає Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі матеріали для вирішення питання про пред'явлення позову про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;

11) збирає і надсилає Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі матеріали для вирішення питання про пред'явлення позову про визнання недійсними угод у випадках, передбачених законодавством України.

Національному бюро та його працівникам для виконання покладених на них обов'язків надається **право (ст.17):**

1) заводити оперативно-розшукові справи на підставі постанови, що затверджується начальником відповідного підрозділу Національного бюро, та здійснювати на підставах і в порядку, установлених законом, гласні та негласні оперативно-розшукові заходи;

2) за рішенням Директора Національного бюро, погодженим з прокурором, витребувати від інших правоохоронних органів оперативно-розшукові справи та кримінальні провадження, що стосуються кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, та інших кримінальних правопорушень, які не відносяться до його підслідності, але можуть бути

використані з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, або виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості;

3) витребувати за рішенням керівника структурного підрозділу Національного бюро та одержувати в установленому законом порядку у вказаному в запиті вигляді та формі від інших правоохоронних та державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій інформацію, необхідну для виконання обов'язків Національного бюро, у тому числі відомості про майно, доходи, видатки, фінансові зобов'язання осіб, які ними декларуються у встановленому законом порядку, відомості про використання коштів Державного бюджету України, розпорядження державним або комунальним майном.

Суб'єкти, яким адресовано зазначений запит, зобов'язані невідкладно, але не більше ніж протягом трьох робочих днів, надати відповідну інформацію. У разі неможливості надання інформації суб'єкт повинен так само невідкладно у письмовій формі повідомити про це Національне бюро з обґрунтуванням причин. Національне бюро за зверненням відповідного суб'єкта може продовжити строк надання інформації на строк не більше двох календарних днів. Ненадання Національному бюро на його запит інформації, надання завідомо недостовірної інформації чи не в повному обсязі, порушення встановлених законом строків її надання, повідомлення третіх осіб стосовно того, що про них збирається така інформація, забороняються і тягнуть за собою відповідальність, передбачену законом.

Національне бюро в порядку, визначеному законодавством, має безпосередній, у тому числі автоматизований, доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, користується державними, у тому числі урядовими, засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами.

Обробка такої інформації здійснюється Національним бюро із дотриманням законодавства про захист персональних даних та забезпеченням таємниці, що охороняється законом;

4) знайомитися в державних органах, органах місцевого самоврядування із документами та іншими матеріальними носіями інформації, необхідними для попередження, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, або виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості, у тому числі такими, що містять інформацію з обмеженим доступом;

5) на підставі рішення Директора Національного бюро або його заступника, погодженого з прокурором, отримувати від банків, депозитарних, фінансових та інших установ, підприємств та організацій незалежно від форми власності інформацію про операції, рахунки, вклади, правочини фізичних та юридичних осіб, яка необхідна для виконання обов'язків Національного бюро. Отримання від

банків інформації, що становить банківську таємницю, здійснюється в порядку та обсязі, визначених Законом України "Про банки і банківську діяльність" з урахуванням положень цього Закону, а отримання від Центрального депозитарію цінних паперів, Національного банку України та депозитарних установ інформації, що міститься у системі депозитарного обліку цінних паперів, - у порядку та обсязі, встановлених Законом України "Про депозитарну систему України". Суб'єкти, яким адресовано зазначене рішення, зобов'язані невідкладно, але не більше ніж протягом трьох робочих днів, надати відповідну інформацію. У разі неможливості її надання у зазначений строк з обґрунтованих причин за зверненням відповідного суб'єкта Національне бюро може продовжити строк надання інформації на строк не більше двох календарних днів;

6) на підставі відповідного рішення суду на строк до 10 діб опечатувати архіви, каси, приміщення (за винятком жилих) чи інші сховища, брати їх під охорону, а також вилучати предмети і документи у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України;

7) залучати на добровільній основі, у тому числі на договірних засадах кваліфікованих спеціалістів та експертів, у тому числі іноземців, з будь-яких установ, організацій, контрольних і фінансових органів для забезпечення виконання повноважень Національного бюро;

8) за письмовим рішенням Директора Національного бюро або його заступника, погодженим із прокурором, створювати спільні слідчі групи, що включають оперативних та слідчих працівників;

9) за пред'явлення службового посвідчення входити безперешкодно до державних органів, органів місцевого самоврядування та зони митного контролю, а за письмовим розпорядженням Директора Національного бюро або його заступника - безперешкодно проходити до військових частин та установ, пунктів пропуску через державний кордон України;

10) використовувати з наступним відшкодуванням завданих збитків транспортні засоби, які належать фізичним та юридичним особам (крім транспортних засобів дипломатичних, консульських та інших представництв іноземних держав і організацій, транспортних засобів спеціального призначення), для проїзду до місця події, припинення кримінального правопорушення, переслідування та затримання осіб, які підозрюються у їх вчиненні, доставлення до закладів охорони здоров'я осіб, що потребують екстреної медичної допомоги;

11) надсилати державним органам, органам місцевого самоврядування обов'язкові до розгляду пропозиції та рекомендації щодо усунення причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного бюро, а також отримувати від цих органів протягом 30 днів інформацію про розгляд таких пропозицій та рекомендацій;

12) здійснювати співробітництво з фізичними особами, у тому числі на договірних засадах, дотримуючись умов добровільності та конфіденційності цих відносин, матеріально і морально заохочувати осіб, які надають допомогу в

попередженні, виявленні, припиненні і розслідуванні кримінальних правопорушень.

Контроль за ефективністю використання коштів на зазначені цілі здійснює Рахункова палата України;

13⁻¹) вносити подання прокурору про звернення до суду з метою визнання недійсним правочину за наявності підстав, передбачених законом, а також право бути залученим за своєю заявою до таких справ як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору;

14) у цілях оперативно-розшукової та слідчої діяльності створювати інформаційні, інформаційно-телекомунікаційні системи та вести оперативний облік в обсязі і порядку, передбачених законодавством;

15) зберігати, носити та застосовувати вогнепальну зброю і спеціальні засоби, а також застосовувати заходи фізичного впливу на підставах і в порядку, передбачених Законом України "Про Національну поліцію";

16) видавати в разі наявності небезпеки для життя і здоров'я особам, взятим під захист, відповідно до законодавства зброю, спеціальні засоби індивідуального захисту та сповіщення про небезпеку;

17) здійснювати правове співробітництво із компетентними органами іноземних держав, міжнародними організаціями з питань проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування, виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості на підставі законів та міжнародних договорів України;

17⁻¹) одержувати у вигляді довідки від органів прокуратури України та Міністерства юстиції України у триденний строк матеріали, отримані (надані) у рамках надання міжнародної правової допомоги, які стосуються фінансових і корупційних кримінальних правопорушень;

18) виступати як представник інтересів держави під час розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ про розшук, арешт, конфіскацію та повернення в Україну відповідного майна, захист прав та інтересів держави з питань, які стосуються виконання обов'язків Національного бюро, а також залучати з цією метою юридичних радників, зокрема іноземних;

19) порушувати питання щодо створення спеціальних умов (у тому числі щодо засекречування перебування, здійснення заходів безпеки, поміщення в окремому приміщенні) в ізоляторах тимчасового тримання та установах попереднього ув'язнення для осіб, які співпрацюють із Національним бюро;

20) впроваджувати устаткування, необхідне для здійснення Національним бюро заходів із зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж у порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом України.

Національне бюро може від імені України надавати міжнародні доручення щодо проведення оперативно-розшукових та слідчих дій, укладати угоди про співробітництво з питань її повноважень з іноземними і міжнародними правоохоронними органами та організаціями, звертатися від імені України до іноземних державних органів в установленому законодавством України та

відповідних держав порядку тощо. Національне бюро може створювати та брати участь у міжнародних слідчих групах відповідно до цього закону та інших законодавчих актів та міжнародних договорів України, залучати до роботи іноземних експертів у боротьбі з корупцією, мати інші повноваження, пов'язані з виконанням нею своїх обов'язків.

Працівники Національного бюро мають право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю під час виконання службових обов'язків у випадках, на умовах та в порядку, передбачених Законом України «Про Національну поліцію».

5. Суб'єкти з повноваженнями учасника антикорупційних заходів.

До третьої групи суб'єктів відносяться ті, що мають право брати участь у запобіганні та протидії корупції – це державні органи, органи влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їхні посадові та службові особи, посадові та службові особи юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів, а також громадяни та об'єднання громадян.

Вони мають право здійснювати заходи щодо припинення корупційних правопорушень, сприяти відновленню порушених прав чи інтересів держави, фізичних і юридичних осіб, брати участь в інформаційному й науково-дослідному забезпеченні проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції, бути залученими до таких заходів. Такі суб'єкти забезпечують проведення єдиної державної політики у сфері державної служби, здійснюють профілактичну антикорупційну діяльність серед службовців всіх органів державної влади чи органів місцевого самоврядування чи певних відомств.

Також необхідно зауважити, що у державних органах, органах влади (в тому числі центральних органів виконавчої влади та їх територіальних підрозділах) та органах місцевого самоврядування рішенням керівника центрального органу виконавчої влади утворюються (призначаються) уповноважені підрозділи (особи) з питань запобігання та виявлення корупції.

Так, наприклад, на Головне управління державної служби України, як на центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом покладається здійснення заходів, спрямованих на запобігання проявам корупції серед державних службовців; перевірка в державних органах та органах місцевого самоврядування додержання вимог законів України «Про державну службу», «Про запобігання корупції» та інших актів законодавства з питань державної служби; проведення у встановленому порядку службових розслідувань з питань додержання державними службовцями законодавства про державну службу, про боротьбу з корупцією, а також за фактами порушення етики поведінки державних службовців.

В сфері запобігання корупції активно працює значна кількість громадських організацій, серед яких – Центр протидії корупції, Ініціатива 11, Трансперенсі Інтернешнл, Всеукраїнська ліга правників проти корупції, Антикорупційна група Реанімаційного пакету реформ та інші. Так, Центром протидії корупції розроблена низка законопроектів, зокрема про Національне антикорупційне бюро, про Спеціалізовані антикорупційні суди та інші.

Коаліція Ініціатива 11 спільно з Всеукраїнською лігою правників проти корупції ініціювала роботу над створенням дієвих законодавчих гарантій для захисту викривачів в Україні, розробивши відповідний законопроект.

Трансперенсі Інтернешнл готує регулярні звіти про стан та рівень корупції в Україні.

Представники перелічених та інших організацій беруть активну участь в роботі конкурсних комісій, громадських рад, співпрацюють із засобами масової інформації, здійснюють моніторингову діяльність.

6. Суди як суб'єкти протидії корупції.

Важливу роль в протидії корупції відіграють суди. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» передбачає створення Вищого антикорупційного суду, який має займатися розглядом справ корупційного спрямування, які безпосередньо розслідує НАБУ.

Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 07.06.2018 р. визначає засади організації та діяльності Вищого антикорупційного суду, а також спеціальні вимоги до суддів цього суду та гарантії їх діяльності. Зазначений нормативно-правовий акт містить достатньо багато відсильних норм до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» стосовно питань про: його склад (кількість суддів і слідчих суддів); адміністративні повноваження Голови Вищого антикорупційного суду; порядок обрання Голови Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду та його повноваження; загальні вимоги до суддів; порядок конкурсного відбору на заняття посади судді Вищого антикорупційного суду; заходи підтримання кваліфікації суддів; організаційне забезпечення Вищого адміністративного суду.

Разом з тим Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» містить положення, що визначають особливості організації його роботи, які обумовлюються спеціальним статусом – постійно діючим вищим спеціалізованим судом у системі судоустрою України, завданнями якого є здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними кримінальних правопорушень та судового контролю за досудовим розслідуванням цих кримінальних правопорушень, дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, а також вирішення

питання про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави у випадках, передбачених законом, у порядку цивільного судочинства.

З метою виконання покладених на Вищий антикорупційний суд завдань він наділяється наступними повноваженнями:

1) здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанцій у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до його юрисдикції (підсудності) процесуальним законом, а також шляхом здійснення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у таких кримінальних провадженнях, здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанції у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави в порядку цивільного судочинства;

2) аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику у кримінальних та інших провадженнях, віднесених до його підсудності, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд та надає йому пропозиції до висновків щодо проектів законодавчих актів, які стосуються організації та діяльності Вищого антикорупційного суду, спеціальних вимог до суддів цього суду та гарантій їх діяльності, а також оприлюднює їх на своєму офіційному веб-сайті.

Наступним питанням, яке підлягає з'ясуванню є підсудність (територіальна, інстанційна та предметна) справ Вищому антикорупційному суду. Щодо територіальної підсудності, то юрисдикція зазначеного суду поширюється на всю територію України.

Інстанційна підсудність передбачає розгляд справ: а) в суді першої інстанції – колегіально судом у складі трьох суддів, хоча б один з яких має стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, крім випадків, коли жодний такий суддя у цьому суді не може брати участь у розгляді справи з передбачених законом підстав; б) в апеляційному порядку – колегіально судом у складі трьох суддів, хоча б один з яких має стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років, крім випадків, коли жодний такий суддя у цьому суді не може брати участь у розгляді справи з передбачених законом підстав.

Предметна підсудність Вищого антикорупційного суду обмежується наступними статтями КК України:

– 191 «Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем»;

– 210 «Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням»;

– 262 «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем»;

- 308 «Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем»;
- 312 «Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем»;
- 313 «Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням»;
- 320 «Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» - шляхом зловживання службовим становищем;
- 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації»;
- 357 «Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження»;
- 364 «Зловживання владою або службовим становищем»;
- 364-1 «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми»;
- 365-2 «Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги»
- 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою»;
- 368-2 «Незаконне збагачення»;
- 368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми»;
- 368-4 «Підкуп особи, яка надає публічні послуги»;
- 369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі»;
- 369-2 «Зловживання впливом»;
- 410 «Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем».

В окрему категорію необхідно виділити такі статті КК України:

- 206-2 «Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації»;
- 209 «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом»;
- 211 «Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону»;
- 366-1 «Декларування недостовірної інформації».

Вказані вище категорії справ будуть підсудні Вищому антикорупційному суду лише у випадку якщо:

1) злочин вчинено: Президентом України, повноваження якого припинено, народним депутатом України, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, першим заступником та заступником міністра, членом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Головою Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Головою Фонду державного майна України, його першим заступником та заступником, членом Центральної виборчої комісії, Головою Національного банку України, його першим заступником та заступником, членом Ради Національного банку України, Секретарем Ради національної безпеки і оборони України, його першим заступником та заступником, Постійним Представником Президента України в АРК його першим заступником та заступником, радником або помічником Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України; державним службовцем, посада якого належить до категорії «А»; депутатом Верховної Ради АРК, депутатом обласної ради, міської ради міст Києва та Севастополя, посадовою особою місцевого самоврядування, посаду якої віднесено до першої та другої категорій посад; суддею, суддею Конституційного Суду України, присяжним (під час виконання ним обов'язків у суді), Головою, заступником Голови, членом, інспектором Вищої ради правосуддя, Головою, заступником Голови, членом, інспектором Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; Генеральним прокурором; першим заступником Генерального прокурора; заступником Генерального прокурора; заступником Генерального прокурора – Головним військовим прокурором; керівником підрозділу Генеральної прокуратури України (у тому числі першим заступником та заступником Головного військового прокурора, керівником підрозділу Головної військової прокуратури на правах структурного підрозділу Генеральної прокуратури України); заступником керівника підрозділу Генеральної прокуратури України (у тому числі Головної військової прокуратури та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на правах самостійних структурних підрозділів Генеральної прокуратури України); прокурором Генеральної прокуратури України (у тому числі Головної військової прокуратури та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на правах самостійних структурних підрозділів Генеральної прокуратури України); керівником регіональної прокуратури (у тому числі військової прокуратури на правах регіональної); першим заступником керівника регіональної прокуратури (у тому числі військової прокуратури на правах регіональної); заступником керівника регіональної прокуратури (у тому числі військової прокуратури на правах регіональної); керівником підрозділу регіональної прокуратури (у тому числі військової прокуратури на правах регіональної); особою вищого начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, органів та підрозділів цивільного захисту, вищого складу Національної поліції, посадовою особою митної служби, якій присвоєно спеціальне звання державного радника податкової

та митної справи III рангу і вище, посадовою особою органів державної податкової служби, якій присвоєно спеціальне звання державного радника податкової та митної справи III рангу і вище; військовослужбовцем вищого офіцерського складу Збройних Сил України, СБУ, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України; керівником суб'єкта великого підприємництва, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків;

2) розмір предмета злочину або завданої ним шкоди в п'ятсот і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленої законом на час вчинення злочину (якщо злочин вчинено службовою особою державного органу, правоохоронного органу, військового формування, органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків);

3) злочин, передбачений ст. 369 і ч. 1 ст. 369-2 КК України, вчинено щодо: посадових осіб іноземних держав (осіб, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжних засідателів, інших осіб, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства); іноземних третейських суддів; осіб, уповноважених вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому; посадових осіб міжнародних організацій (працівників міжнародних організацій чи будь-яких інших осіб, уповноважених такими організаціями діяти від їх імені); членів міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна; суддів і посадових осіб міжнародних судів.